

О. Б. Селезньова
м. Херсон
success_forever@ukr.net

СПРИЙНЯТТЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Від самого народження розпочинається взаємодія нової людини з навколишнім світом. Сприйняття та пізнання довкілля відбувається постійно, трансформація певних образів у свідомості кожного індивіда не припиняється ні на хвилину. Прогресивний розвиток спостерігається на кожному етапі людського життя.

Кожен сприймає навколишній світ по-своєму. «Картина світу — складно структурована цілісність, що включає три головні компоненти — світогляд, світосприйняття та світовідчуття. Ці компоненти об'єднані в картині світу специфічним для даної епохи, етносу чи субкультури чином».

На початку ХХ століття вперше з'являється термін «картина світу». В роботах Г. Герца з механіки стосовно фізичної картини світу це *«сукупність внутрішніх образів зовнішніх предметів, з яких логічним шляхом можна отримувати відомості щодо поведінки цих предметів»* [1, 87]. М. Хайдеггер картиною світу вважає *«відображення оточуючого світу в голові людини. Вона формується і розвивається у процесі становлення індивіда»* [4, 103].

У лінгвістиці з картиною світу пов'язана мова. Як вважає Кубрякова Е. С. *«мова є не просто дзеркальним відображенням світу, а тому фіксує не лише сприйняте, але й усвідомлене людиною»* [3, 3]. Мова інтерпретує індивідуальні образи навколишнього світу, сприйняті та осмислені особистістю, в лексику, словосполучення, фрази, речення, тексти. Це, у свою чергу, дає можливість отримати певні знання про навколишній світ.

Існує поділ картини світу на концептуальну та мовну. Перша опирається на поняття, що містять певну інформацію; друга – на лексичні одиниці, що передають знання. Але обидві картини світу, як зазначає Караулов Ю. Н., є *«способом існування лексики у свідомості людини»* [2, 273-274].

Багато науковців вважають, що не вся інформація відображається за допомогою мовних виразів. Є поняття, які неможливо передати через лексику, бо вони відображають відчуття та емоції, певні стани людини, а значить, концептуальне сприйняття світу ширше, ніж мовне.

Як сприймається та інтерпретується концептуальна картина світу під час вивчення іноземних мов? Споглядаючи навколишній світ, в процесі мислення і пізнання, образи набувають словесної форми, але в першу чергу рідної мови, що закладена з раннього дитинства. Коли ж дитина починає вивчати іноземну мову, певні поняття про навколишній світ у неї вже сформовані, і нові знання вона отримує через гру, заучування, запам'ятовування, багаторазове повторення, імітацію тощо. Однак застосовуючи сучасні методики подання матеріалу, знаходячи новий цікавий країнознавчий матеріал, роблячи акцент на особливостях мови та культури країни, використовуючи автентичні матеріали, аудіо та відео записи з носіями мови, викладач створює позитивну атмосферу, що сприяє засвоєнню здобувачами освіти нової іншомовної лексики та граматичних структур, розвиває навички їх розуміння та вживання в усному та писемному мовленні.

Однією з таких методик є мультисенсорне навчання, що поєднує слух, зір, нюх та дотик.

Так, при вивченні теми «Іграшки» можна запропонувати учням молодших класів подивитися мультимедію, принести і показати свою улюблену іграшку іншим та дозволити потримати її в руках, а також пограти у гру «В магазині іграшок». Школярі активно сприйматимуть інформацію на уроці, що допоможе полегшити їхнє навчання та запам'ятовування.

Працюючи з текстом, середнім та старшим здобувачам освіти можна запропонувати, розділившись на групи візуалів, аудіалів та кінестетиків, уявити себе учасником подій та передати їх у власному баченні. Це допоможе краще запам'ятати нові слова або пов'язати іншомовні слова з власними відчуттями, задіяти декілька каналів сприйняття інформації. Можна переглянути відео, прослухати діалог, інсценувати твір, написати відгук, тощо, використовуючи при цьому як фон музику. Крім того, можна запропонувати до перегляду фрагменти з подальшим обговоренням проблеми або дискусією (відносини в сім'ї, екологія, поведінка підлітків у певній ситуації, тощо).

Мультимедійні засоби навчання покликані вдосконалити й урізноманітнити види діяльності на заняттях з іноземної мови, тим самим мотивуючи студентів до творчої, самостійної та проектної діяльності.

Вищевказані види роботи при вивченні іноземних мов сприяють засвоєнню необхідної інформації, формуванню знань та збагаченню внутрішнього світу учнів.

Конкретні образи, що виникають у свідомості людини через сприйняття концептуальної картини світу, у процесі мислення на уроках іноземної мови стають більш зрозумілими у такій ситуації, прийнятними, чіткими, логічними, і як результат продукуються здобувачами освіти у вигляді нової лексики, словосполучень, речень, граматичних схем, текстів тощо.

Існують певні особливості сприйняття різного типу інформації у мові та культурі різних країн. Як приклад, вживання стійких словосполучень, фразеологізмів та ідіом у англійській мові, що не завжди можна пояснити наявністю схожих словосполучень у рідній мові.

Так, перекладаючи фразу *Pretty bad!* (*Дуже погано!*), не кожен, хто вивчає мову, здатен зробити це правильно, адже *Pretty* має значення «гарна, красива».

Ще один приклад: *to be a guinea pig* (*бути піддослідним кроликом*), хоча слово «guinea pig» означає «морська свинка».

Мова кожного народу відрізняється своїм відображенням концептуальної картини світу. Але будь-яка мова забезпечує потреби суспільства у спілкуванні, виконуючи свою головну функцію – комунікативну.

Список використаних джерел

1. Герц Г. Принципы механики, изложенные в новой связи. М.: Изд-во АН СССР, 1959. -198 с.
2. Караулов Ю. Н. Общая и русская идиография. – М.: Наука, 1976 –335 с.
3. Кубрякова Е. С. Языковая картина мира как особый способ репрезентации образа мира в сознании человека // Вестник чувашского государственного педагогического университета имени И. Я. Яковлева, 2003.-№4 (38). -С. 2-12.
4. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе. М., 1986, -С. 102-105.
5. Хорошун О.О. Мовна та концептуальна картини світу в дослідженнях сучасної лінгвістичної науки [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/9319/1/11hoomtk.pdf>